

■ V období po r. 1960 bylo v ČSSR uskutečněno několik výzkumů časového rozpočtu družstevního rolnictva (ÚÚSKS 1962, Disman 1962, Disman, Tahy 1963) se zaměřením na skladbu mimopracovního a volného času. Výsledky těchto výzkumů vedly mimo jiné ke zjištění, že v důsledku výrazně se uplatňující sezónnosti zemědělské práce má družstevní rolnictvo v zimním období celkové množství volného času značně vyšší než v letním období. Na základě tohoto poznatku výzkumní pracovníci dospívají k závěru — na první pohled zcela logickému, že pro intenzivní rozvíjení kulturního a společenského života družstevního rolnictva je vhodné právě zimní období.

Podle našeho názoru však skutečné časové možnosti dnešního družstevního rolnictva nejsou vymezeny pouze celkovým fondem času v jednotlivých kategoriích časového rozpočtu, nýbrž i uspořádáním těchto kategorií v průběhu dne, tj. strukturou časového rozpočtu. Domníváme se totiž, že nelze přehlížet působení dalšího důležitého specifického vlivu zemědělského prostředí, totiž roztržitost pracovního dne. Proto jsme přistoupili k podrobnějšímu studiu struktury časového rozpočtu družstevního rolnictva, a to právě v zimním období.

Náš výzkum se opíral o časové snímky dne u 300 družstevníků Středočeského kraje. Zkoumané osoby byly vybrány náhodným výběrem na základě zvoleného kroku podle seznamů pracujících v rostlinné a živočišné výrobě (tab. 1).

Výzkum byl koncipován jako jednorázové šetření a byl uskutečněn za spolupráce s katedrou organizace ekonomické fakulty Vysoké školy zemědělské v Praze, prostřednictvím posluchačů 5. ročníků v rámci jejich 14denní praxe.

Při výzkumu jsme v podstatě zjišťovali počet, délku a rozmístění celků pracovního, mimopracovního a volného času v průběhu dne. Po zpracování získaných údajů jsme dospěli k určitému obrazu struktury denního časového rozpočtu charakterizovanému průměrným počtem celků tří kategorií časového rozpočtu, zastoupením různých délek celků volného času i jeho rozložením v průběhu dne. V tomto příspěvku se chceme zabývat poznatky o rozložení volného času.

ROZBOR VÝSLEDKŮ

ROZLOŽENÍ VOLNÉHO ČASU V ČASOVÉM ROZPOČTU VŠEDNÍHO DNE

V rozložení volného dne v průběhu všedního dne lze pozorovat dva bloky volného času — menší odpolední od 12 do 16 hod. s vrcholem mezi 13. a 14. hod. (volný čas byl zjištěn u 7,7 % osob) a větší večerní od 19 do 22 hod. s vrcholem mezi 20. a 21. hod. (volný čas byl zjištěn u 49,6 % osob). (Časový blok je nahromadění časových celků téže kategorie časového rozpočtu v určitém období dne u celé skupiny.)

I. Zkoumaný soubor pracovníků podle odvětví a věkových skupin

Odvětví	Muži	Ženy	Věková skupina				Celkem
			15—18	19—39	40—59	60 a více	
Rostlinná výroba	55	106	3	53	84	21	161
Živočišná výroba	19	107	2	37	69	18	126
Směnný provoz	2	11	—	3	9	1	13
Celkem	76	224	5	93	162	40	300

Poznámka: Pro nízké zastoupení jsme ze souboru vyřadili pracující ve směnném provozu, takže jsme pracovali se souborem 287 osob. Kromě toho jsme při vyhodnocování podle věkových skupin vyloučili, rovněž pro nízké zastoupení, věkovou skupinu 15—18 let, takže jsme srovnávali pouze tři věkové skupiny.

V rostlinné výrobě sledujeme v odpoledních hodinách jen mírné zvýšení volného času (mezi 12—17hod. byl volný čas zaznamenán u 3—5 % osob). Po 19. hod. volný čas prudce stoupá a mezi 20. a 21. hod. dosahuje denního vrcholu; byl zjištěn u 56,4 % osob. Po 21. hod. volného času velmi rychle ubývá, po 22. hod. byl zaznamenán pouze u 8,6 % osob, po 23. hod. u 1,5 % osob.

V živočišné výrobě se volný čas zvyšuje zvolna již od 8. hod. ranní. V poledne byl zaznamenán u 7,4 % osob, mezi 13. a 14. hod. u 12,8 % osob. Po tomto prvním denním vrcholu volný čas postupně a celkem pravidelně klesá. Mezi 17. a 18. hod. byl zachycen pouze u 1,5 % osob. Potom začíná opět vzestup a mezi 20. a 21. hod. dochází k druhému dennímu vrcholu; volný čas byl zjištěn u 40,9 % osob. Nato následuje rychlý pokles, takže po 22. hod. má volný čas zaznamenán pouze 6,1 % osob a po 23. hod. 2,4 % osob.

Srovnáme-li rostlinnou výrobu s výrobou živočišnou, vidíme, že v odpoledních hodinách má volný čas větší procento osob v živočišné výrobě. Největší rozdíl (3,5krát více) lze pozorovat mezi 13. a 14. hod. V rostlinné výrobě je naproti tomu volný čas ve větší míře umístěn do večerních hodin. Mezi 18. a 19. hod. má volný čas 2,5krát více osob, mezi 19. a 20. hod. zhruba o 5/7 více, mezi 20. a 21. hod. zhruba o 3/8 více a po 21. hod. o 4/9 více.

U mužů můžeme sledovat první zvýšení volného času odpoledne mezi 14. a 15. hod., kdy byl volný čas zjištěn u 9,9 % osob, a druhé, daleko výraznější zvýšení ve večerních hodinách. Mezi 18. a 19. hod. byl volný čas zaznamenán u 24,3 % osob, mezi 19. a 20. hod. u 57,2 % osob a mezi 20. a 21. hod. vykazovalo volný čas dokonce 69,6 % osob. Potom však nastává prudký pokles, takže po 21. hod. má volný čas zaznamenáno 41,79 %, po 22. hod. 12,4 % a po 23. hod. jen 4,3 % osob.

U žen byly zjištěny rovněž dva denní vrcholy, ovšem značně nižší. Mezi 13. a 14. hod. byl volný čas zaznamenán u 7,3 % osob. K večernímu zvýšení dochází po 18. hod., kdy mezi 19. a 20. hod. se volný čas objevuje u 29,7 % osob, po 20. hod. u 42,6 % osob. Potom dochází opět k prudkému poklesu, takže po 22. hod. má volný čas zaznamenáno 5,8 % osob a po 23. hod. jen 2,4 % osob.

Srovnáme-li muže s ženami, zjišťujeme, že v dopoledních i odpoled-

ních hodinách má volný čas větší procento mužů. Ve večerních hodinách se tento rozdíl ještě zvyšuje. Již po 17. hod. má volný čas 3,2krát více mužů, mezi 18. a 19. hod. vykazuje volný čas 2,8krát více mužů, po 19. hod. téměř dvojnásobek, po 20. hod. o $\frac{5}{8}$ více, po 21. hod. zhruba o $\frac{1}{2}$ více a po 22. hod. má volný čas více než dvojnásobný počet mužů.

Srovnáme-li průběh volného času u věkových skupin, pozorujeme v odpoledních hodinách největší počet osob s volným časem u 3. věkové skupiny, kde mezi 12. a 13. hod. má volný čas 13,7 % osob. Večer bylo zjištěno nejvíce volného času u 1. věkové skupiny, kde mezi 20. a 21. hod. má volný čas 55,4 % osob.

Volný čas je u družstevního rolnictva ve všední den rozložen do dvou bloků s maximem ve večerních hodinách.

Srovnáme-li rozložení volného času v rostlinné výrobě s rozložením ve výrobě živočišné, pozorujeme, že v živočišné výrobě výrazně převažuje volný čas v odpoledních hodinách, kdežto v rostlinné výrobě ve večerních hodinách.

Při porovnání mužů s ženami sledujeme v průběhu celého dne zřetelnou převahu volného času u mužů, a to zejména ve večerních hodinách.

Pokud jde o věkové skupiny, zjišťujeme, že při malém zvýšení volného času v odpoledních hodinách zřetelně převažuje volný čas u 3. věkové skupiny, kdežto při výrazném zvýšení volného času večer bylo nejvíce volného času zjištěno u 1. věkové skupiny.

ROZLOŽENÍ VOLNÉHO ČASU V ČASOVÉM ROZPOČTU NEDĚLE

V rozložení volného času v průběhu neděle lze pozorovat dva bloky volného času; větší odpolední od 13 do 17 hod. s vrcholem mezi 14. a 15. hod. (volný čas byl zjištěn u 41,5 % osob) a menší večerní od 19 do 22 hod. s vrcholem mezi 20. a 21. hod. (volný čas byl zjištěn u 38,7 % osob).

V rostlinné výrobě byl v 8 hod. ráno zjištěn volný čas u 5,6 % osob. Po pozvolném a celkem pravidelném vzestupu volný čas po 13. hod. prudce stoupá. Mezi 13. a 14. hod. byl zjištěn u 39,8 % osob a mezi 14. a 16. hod. dokonce u 49,7 % osob, což představuje nejvyšší denní hodnotu. Potom dochází k pozvolnému poklesu. V 18 hod. byl volný čas zaznamenán pouze u 28 % osob. Po 19. hod. však volný čas znovu prudce stoupá (byl zjištěn u 37,3 % osob) a mezi 20. a 21. hod. dosahuje večerního vrcholu — byl zaznamenán u 41 % osob. Mezi 21. a 22. hod. volný čas znovu klesá, byl zjištěn u 28 % osob a po 22. hod. nastává prudký pokles (5,6 % osob).

V živočišné výrobě pozorujeme dokonce tři denní vrcholy: první odpolední mezi 10. a 11. hod., kdy byl volný čas zaznamenán u 12 % osob, druhý odpolední, daleko vyšší, je mezi 13. a 15. hod., kdy vykazuje volný čas přes 30 % osob, třetí večerní mezi 20. a 21. hod. je nejvyšší, neboť v té době zaznamenalo volný čas 35,7 % osob. Mezi odpoledním a večerním vrcholem je pozorován hluboký pokles volného času s nejnižšími hodnotami mezi 17. a 19. hod. (7–8 % osob). Po 19. hod. volný čas opět prudce stoupá (byl zjištěn u 26,2 % osob) a po denním vrcholu mezi 20. a 21. hod. následuje prudký pokles. Po 22. hod. byl volný čas zaznamenán pouze u 6,3 % osob.

Srovnáme-li rostlinnou výrobu s živočišnou, zjišťujeme v dopoledních hodinách více volného času v živočišné výrobě, a to mezi 9. a 10. hod. zhruba o $\frac{2}{7}$ a mezi 10. a 11. hod. o $\frac{3}{8}$. V odpoledních a večerních hodinách převažuje volný čas v rostlinné výrobě. V odpoledních a pod-

večerních hodinách jsou rozdíly největší a mezi 13. a 14. hod. je v rostlinné výrobě o 2/9 volného času více, mezi 17. a 18. hod. dokonce 4,2krát více. Ve večerních hodinách není již převaha volného času v rostlinné výrobě tak výrazná. Mezi 19. a 20. hod. je v rostlinné výrobě o 3/7 více volného času, mezi 20. a 21. hod. o 1/7 a mezi 21. a 22. hod. jen o 1/10.

U mužů sledujeme rychlé zvyšování volného času již po 8. hod. ránní. Mezi 7. a 8. hod. byl volný čas zaznamenán jen u 4,1 % osob, po 10. hod. již u 25,7 % osob. V odpoledních hodinách nastává vyvrcholení. Po 13. hod. disponuje volným časem 48,7 % osob, po 14. hod. dokonce 51,4 % osob. Po 15. hod. dochází k pozvolnému poklesu, mezi 18. a 20. hod. volný čas opět mírně stoupá (má ho zaznamenáno 40,5 % osob). Po 20. hod. následuje opět pokles na 33,8 % osob, po 21. hod. na 24,3 % osob a po 22. hod. procento osob s volným časem prudce klesá (8,1 % osob).

U žen jsou zcela zřetelné dva denní vrcholy. První výrazné zvýšení nastává po 13. hod. s vrcholem mezi 14. a 15. hod., kdy volným časem disponuje 38,2 % osob. Po 15. hod. dochází k poklesu, takže mezi 18. a 19. hod. má volný čas zaznamenán pouze 11,7 % osob. Po 19. hod. nastává opět vzestup volného času s vrcholem mezi 20. a 21. hod., kdy byl volný čas zjištěn u 40,4 % osob. Po 21. hod. volný čas opět klesá, po 22. hod. velmi prudce (na 5,2 % osob).

Srovnáme-li muže s ženami, zjišťujeme v dopoledních i odpoledních hodinách daleko větší množství volného času u mužů. Největší rozdíly můžeme sledovat mezi 10. a 12. hod., kdy disponuje volným časem téměř šestinásobný počet mužů, a mezi 17. a 19. hod., kdy volný čas má zaznamenán téměř 3,5krát větší počet mužů než žen. Ve večerních hodinách bylo naopak zjištěno o něco větší procento žen s volným časem, a to mezi 20. a 21. hod. zhruba o 1/5 a mezi 21. a 22. hod. zhruba o 1/7.

Srovnáme-li průběh volného času u věkových skupin, sledujeme, že u 1. a 2. věkové skupiny má mezi 14. a 15. hod. a mezi 20. a 21. hod. volný čas vždy zhruba 40 % osob, kdežto u 3. věkové skupiny převažuje volný čas v odpoledních hodinách, kdy mezi 13.—15. hod. má volný čas 48,8 % osob.

Volný čas je u družstevního rolnictva v průběhu neděle rozložen do dvou bloků s maximem v odpoledních hodinách. Srovnáme-li rozložení volného času v rostlinné výrobě s rozložením volného času v živočišné výrobě, zjišťujeme v živočišné výrobě větší množství volného času v odpoledních hodinách, kdežto v rostlinné výrobě je zřetelná převaha volného času po celý zbytek dne, zejména v odpoledních a podvečerních hodinách.

Srovnáme-li muže s ženami, pozorujeme v dopoledních i odpoledních hodinách výraznou převahu volného času u mužů, kdežto ve večerních hodinách můžeme sledovat větší množství volného času u žen.

Srovnáme-li věkové skupiny, pozorujeme u 1. a 2. věkové skupiny dva výrazné, zhruba rovnocenné bloky volného času — odpolední a večerní. U 3. věkové skupiny bylo pozorováno zvláště výrazné zvýšení volného času v odpoledních hodinách a menší zvýšení volného času večer.

SROVNÁNÍ ROZLOŽENÍ VOLNÉHO ČASU VE VŠEDNÍ DEN A V NEDĚLI

Srovnáme-li všední den s nedělí, pozorujeme, že volný čas je jak ve všední den, tak v neděli rozložen do dvou bloků, a to odpoledního (s vrcholem ve všední den mezi 13. a 14. hod. a v neděli mezi 14. a 15. hod.) a do

večerního bloku (s vrcholem ve všední den i v neděli mezi 20. a 21. hod.). Ve všední den je větší večerní blok, v neděli naopak blok odpolední.

V rostlinné výrobě zjišťujeme ve všední den jediný blok času, a to ve večerních hodinách od 19 do 22 hod. s vrcholem mezi 20. a 21. hod. (56,4 % osob). V neděli pozorujeme jeden velký blok volného času mezi 13. a 22. hod. se dvěma vrcholy a to mezi 14. a 15. hod. (49,7 % osob) a mezi 20. a 21. hod. (41 % osob).

V živočišné výrobě jsme zaznamenali ve všední den dva bloky volného času, a to menší odpolední od 12 hod. do 16 hod. s vrcholem mezi 13. a 14. hod. (12,8 % osob) a větší večerní od 19 do 22 hod. s vrcholem mezi 20. a 21. hod. (40,9 % osob). V neděli zjišťujeme rovněž dva bloky volného času zhruba stejně velké, a to odpolední od 13 do 16 hod. s vrcholem mezi 13. a 14. hod. (32,5 % osob) a večerní od 19 do 22 hod. s poněkud výraznějším vrcholem mezi 20. a 21. hod. (35,7 % osob).

U mužů byly ve všední den zjištěny dva bloky volného času, a to celkem malý blok odpolední od 13 do 16 hod. s vrcholem mezi 14. a 15. hod. (9,9 % osob) a velký večerní blok od 19 do 22 hod. s velmi výrazným vrcholem mezi 20. a 21. hod. (69,6 % osob). V neděli pozorujeme jediný velký blok volného času s vrcholem mezi 14., 15. hod. (51,4 % osob).

U žen jsme ve všední den zjistili dva bloky volného času, a to velmi malý blok odpolední od 12 do 16 hod. s vrcholem mezi 13. a 14. hod. (7,3 % osob) a velký večerní blok od 19 do 22 hod. s vrcholem mezi 20. a 21. hod. (42,6 % osob). V neděli jsou zřetelné opět dva — tentokrát celkem vyrovnané — bloky volného času, a to odpolední od 13 do 17 hod. s vrcholem mezi 14. a 15. hod. (38 % osob) a večerní od 19 do 22 hod. s vrcholem od 20. do 21. hod. (40,3 % osob).

Srovnáme-li všední den s nedělí, pozorujeme v neděli pochopitelně větší množství volného času, a to s maximem v odpoledních hodinách, kdežto ve všední den disponuje volným časem nejvíce osob ve večerních hodinách.

V rostlinné výrobě je ve všední den pouze večerní blok volného času, kdežto v neděli se rozšiřuje i na odpolední hodiny. V živočišné výrobě zjišťujeme ve všední den kromě večerního bloku ještě malý blok odpolední, v neděli jsou oba bloky zhruba stejně velké.

U mužů zjišťujeme ve všední den jeden malý odpolední blok volného času a velký večerní blok, kdežto v neděli tvoří volný čas jeden mohutný blok v průběhu celého dne. Ženy mají ve všední den soustředěn volný čas do večerních hodin, kdežto v neděli jsou u nich patrné dva velké bloky volného času — odpolední a večerní.

U všech věkových skupin byl ve všední den pozorován jeden blok volného času, a to večer, kdežto v neděli byly zjištěny dva bloky volného času — odpolední a večerní.

VÝVOJOVÉ TENDENCE V OBLASTI EKONOMIE ČASU NA VESNICI

Industrializací zemědělské výroby se v příštích letech urychlí dnes začínající proces přeměn v charakteru zemědělské práce, což se bude již v blízké perspektivě odrážet v postupném omezování nepříznivých specifických časových vlivů zemědělského prostředí.

Časový rozpočet družstevního rolnictva bude výrazně ovlivněn zkracováním pracovní doby, uplatňováním některých prvků z organizace práce v prů-

myslu (např. zaváděním směnnosti), zanikáním osobního doplňkového hospodářství i zlepšováním občanské vybavenosti venkovských sídlišť.

Pokud jde o sezónnost zemědělské práce, nejví se jako reálné v nejbližší perspektivě ji podstatně zmírnit nebo odstranit. Nedojde k tomu ani při plném zavedení komplexní mechanizace ve všech hlavních odvětvích rostlinné výroby, ani při úspěšném uplatnění koncentrace a specializace zemědělské výroby. Protože nebude možné tuto otázku řešit ani dalšími ekonomickými opatřeními, jako např. zaváděním dvousměnného provozu v rostlinné výrobě, nezbyvá než počítat v zemědělství i v perspektivě s 9- až 10hodinovou pracovní dobou a pracovním využíváním svátečních dnů v období pracovních špiček a se zkrácenou 5- až 6hodinovou pracovní dobou v období vegetačního klidu. Postupné překonávání sezónnosti v zemědělství patří proto nadále mezi nejzávažnější úkoly ekonomiky vyspělé socialistické společnosti a na míře potlačení tohoto nepříznivého vlivu zemědělského prostředí bude záviset ve značné míře rozvíjení pravidelného kulturního a společenského života na vesnici.

Druhý specifický časový vliv zemědělského prostředí — roztržitost pracovního dne, který se v současné době v životě družstevního rolnictva výrazně uplatňuje, bude možné podle našeho názoru již v nejbližší perspektivě poněkud oslabit. (Podle výsledků našeho výzkumu struktury časového rozpočtu družstevního rolnictva připadají v průměru na jednoho pracovníka ve všední den tři celky pracovního času a čtyři celky mimopracovního času, v neděli dva celky pracovního času a čtyři celky mimopracovního času, přičemž stupeň roztržitosti je výrazně ovlivňován zejména pohlavím, dále profesí a do jisté míry i věkem). Rozhodující měrou k tomu přispěje omezení osobního doplňkového hospodářství a široké zavádění dvousměnného provozu v celé živočišné výrobě. Tyto změny povedou k podstatnému zlepšení rozdělení pracovního dne scelením pracovního a mimopracovního času do větších celků. Dojde k důslednému oddělení těchto dvou kategorií časového rozpočtu, a tím bude vytvořen základní předpoklad pro kvalitní využívání volného času, v jehož rozložení během dne nastanou podstatné změny. U pracujících v živočišné výrobě, kteří dnes pracují většinou 365 dní v roce od časného rána do pozdního večera s těžko využitelnými přestávkami, se objeví pravidelné půldenní volno, spolu s volnou sobotou a nedělí každý druhý týden. U ostatních profesí dojde v podstatě k posunutí volného času směrem k odpoledním hodinám, podobně jako je tomu již dnes u ostatních skupin obyvatelstva. Tím se u družstevního rolnictva jako celku výraznělepší časové podmínky pro hodnotný dopočiněk a účast na kulturním a společenském životě.

Zdálo by se tedy, že časové podmínky městských a vesnických obyvatel se budou postupně vyrovnávat. Ve skutečnosti však bude tento vývoj složitější, protože charakter zemědělské práce spolu s přetrvávající sezónností dále povedou k odlišnostem v pracovní době, a to nejen mezi zemědělským a ostatním obyvatelstvem vesnice, nýbrž také uvnitř zemědělského sektoru u jednotlivých profesí (částečné uplatnění směnného provozu, dočasné zapojování části zemědělských pracovníků do průmyslu, zavádění domácí výroby). Tyto odlišnosti způsobí, že v rozložení volného času během dne u jednotlivých skupin budou i nadále existovat značné rozdíly, přičemž navíc se bude rozložení volného času měnit v průběhu roku. Z toho všeho bude také třeba při rozvíjení kulturního a společenského života na vesnici vycházet.

ZÁVĚR

Výzkum struktury časového rozpočtu družstevního rolnictva Středočeského kraje ukázal, pokud jde o rozložení volného času v průběhu dne, že volný čas je ve všední den zimního období koncentrován do večerních hodin; v neděli se objevují dva vydatné bloky volného času — odpolední a večerní. Pracující z rostlinné výroby mají výhodnější rozložení volného času než pracující z živočišné výroby. Při srovnání mužů s ženami se v rozložení volného času objevují ještě výraznější rozdíly, a to ve prospěch mužů. U jednotlivých věkových skupin nejsou již výsledky tak jednoznačné.

Rozložení volného času je tedy u družstevního rolnictva v období vegetačního klidu ovlivňováno zejména pohlavím a profesí. Proto ve zvlášť nepříjemné situaci jsou družstevnice ze živočišné výroby, jejichž současné časové podmínky pro účast na kulturním a společenském životě považujeme za nevyhovující. U ostatních skupin je situace poněkud příznivější, přestože i u nich lze pozorovat zřetelně nepříznivé působení roztržitosti pracovního dne na rozložení volného času. Docházíme k závěru, že v zemědělském prostředí je v zimním období, které je z hlediska celkového fondu volného času velmi výhodné, využitelnost volného času s ohledem na jeho rozložení v současné době značně omezena. Celkový fond, strukutra i rozložení volného času se však budou u družstevního rolnictva postupně zlepšovat. U pracujících v rostlinné výrobě se bude v důsledku sezónního charakteru zemědělské práce volný čas rozšiřovat, a to právě v zimním období, a u pracujících v živočišné výrobě bude pracovní den zejména na základě širšího uplatňování průmyslových forem práce méně roztržit. Časové podmínky obou profesí se budou dále zlepšovat postupným omezováním osobního doplňkového hospodářství a zvyšováním úrovně občanského vybavení vesnice.

Z tohoto pohledu se jeví zimní období jako perspektivně vhodné pro rozvíjení kulturního a společenského života na vesnici, ovšem za předpokladu znalosti a plného respektování zvláštností zemědělského prostředí. Z tohoto hlediska pokládáme za správné podporovat výstavbu víceúčelových zařízení, kde by bylo možné prostorově soustřeďovat a časově koordinovat veškerou zájmovou kulturní a společenskou činnost na vesnici. Poznatky o působení specifických časových vlivů zemědělského prostředí by bylo třeba širěji uplatňovat rovněž v řídicí práci národních výborů i v práci jednotlivých kulturních a společenských organizací působících na vesnici.

Došlo dne 10. 7. 1967

Literatura

1. BEZOUŠKA, J. - VYTLAČIL, J.: Šetření o využití času obyvatelstva v Československu. = „Demografie“, 4, 1962, 2: 123-132. — 2. BRHLOVIČ, G.: Rozdílný charakter práce v zemědělství a v průmyslu z hlediska společenského postavení pracujících. = „Zemědělská ekonomika“, 9, 1963, 7: 411-420. — 3. BRUTHANS, J.: Sezónnost potřeby práce a celoroční využití pracovníků v zemědělství. Praha, 1962. — 4. ČERNÍN, R.: O pracovní účasti družstevní rodiny ve společném a osobním doplňkovém hospodářství. = „Zemědělská ekonomika“, 10, 1964, 3: 217-230. — 5. DISMAN, M.: Návrh metodiky průzkumu volného času družstevních rolníků. Osvětový ústav, Praha, 1961. — 6. DISMAN, M.: Volný čas a kulturní život pracujících v obci Pozdřechov. Praha, 1962. — 7. DISMAN, M.: Výzkum v osvětové praxi. Metodika a technika společenského výzkumu osvěty ve vesnickém prostředí. Osvětový ústav, Praha, 1963. — 8. DISMAN, M. - TAHY, T.: Závěrečná zpráva o výsledcích výzkumu volného času pracujících na vesnici a jeho využití. Osvětový ústav, Praha, 1963. — 9. FIBICH, J.: K otázce zkoumání času v životě pracujících. = „Filosofický

časopis“, 9, 1963, 4: 617-628. — 10. HACH, V. - HÁKOVÁ, L. - TRNKA, M.: Kul-
tura a vzdělání na vesnici. = „Nová mysl“, 1962, 11: 1330-1339. — 11. HACH, V.
a kol.: Pokyny a metodika pro komplexní výzkum v sídlištích sloučených jihočes-
kých družstev. VÚZE Praha, 1962. — 12. HRUBÝ, J.: Pro lepší využívání pracovní
doby v podmínkách zemědělské výroby. = „Zemědělská ekonomika“, 9, 1963, 9-10:
527-537. — 13. KADLEC, J.: K otázce pracovní doby v živočišné výrobě. = „Země-
dělská ekonomika“, 6, 1960, 9-10: 797-802. — 14. KAZDA, J.: Tendence vývoje délky
pracovní doby za kapitalismu a socialismu. = In: Přehled vědecké a pedagogické
práce kateder marxismu-leninismu, 1961, 5: 17. — 15. KOLEKTIV: Využití volného
času členů zemědělských domácností. ÚŠKS Praha, 1962. — 16. SLEJŠKA, D.:
Základní problémy sovětských sociologických výzkumů na téma technika, práce,
člověk. = „Filosofický časopis“, 12, 1964, 5: 725-732. — 17. TAUBER, J.: Jak sledo-
vat a zkoumat hospodářský, sociální a kulturní vývoj v zemědělství. Praha, 1957.
— 18. TAUBER, J. a kol.: Společenský průzkum vybraných JZD a příslušných
sídlíšť v Jihočeském kraji se zvláštním zřetelem k jejich kulturně osvětové činnosti
a aktivitě. VÚZE Praha, 1962. — 19. TAUBER, J.: Úkoly sociologie vesnice. =
„Nová mysl“, 1964, 9: 1126-1130. — 20. TRNKA, M.: Úloha JZD při rozvoji kul-
turního života na vesnici. = „Zemědělská ekonomika“, 9, 1963, 12: 708-710.

Распределение свободного времени в дневном распорядке времени членов сельскохозяйственных кооперативов

Статья рассматривает распределение свободного времени в дневном распорядке времени членов кооперативов в качестве частного вопроса научно-исследовательской работы, направленной на изучение структуры времени. Эта структура характеризуется числом и продолжительностью отдельных категорий и их распределением в течение дня.

В ходе исследования проводилась съемка рабочего времени 300 членов кооперативов Среднечешской области. Было установлено, что распределение свободного времени в период вегетационного покоя не настолько выгодно, как этого можно было бы в этот период ожидать ввиду его увеличенного количества. При этом существуют особенно отчетливые различия между мужчинами и женщинами в пользу мужчин. Занятые в растениеводстве работники имеют существенно более выгодное распределение свободного времени, чем животноводы.

О точки зрения эволюционных тенденций на участке экономики времени в селах, которые вызовут изменения в распределении свободного времени в течение дня, зимний период последующих лет можно считать подходящим для развития культурной и общественной жизни на селе, но при условии полного учета специфических временных влияний сельскохозяйственной среды, которые в ближайшей перспективе не удастся устранить.

The Distribution of Free Time in the Daily Time-Table of Co-operative Farmers

This paper deals with the distribution of free time in the daily time-table of co-operative farmers as a partial sector of research work regarding the structure of the time table. This structure is characterized by the number and length of wholes of the different categories and by their distribution in the course of the day.

For the investigation served time pictures of 300 co-operative farmers working in central Bohemia. It was found that the distribution of free time in the period of vegetative rest is not so advantageous as could be expected with regard to its increased quantity in this period. There exist also particularly marked differences between men and women, and that in favour of the men. Workers employed in crop production have a markedly more advantageous distribution of free time than have workers employed in livestock production.

As regards the tendencies of development in the sphere of economy of time in rural communities, which will result in changes in the distribution of free time in the course of the day, the winter period in the coming years is considered suitable for the development of cultural and social life in villages, provided, of course, that there will be a full consideration of the specific time influences of the agricultural environment, the elimination of the influence of which will not be possible in the immediate future.

Adresa autora:

Ladislav Lopata, Vysoká škola zemědělská, katedra tělesné výchovy,
Praha - Suchbát
